

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1904

av **Eva-Lena Jansson m.fl. (S)**

En trygg och rättssäker sjukförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av sjukförsäkringens tidsgränser och Försäkringskassans tillämpning av rättspraxis i syfte att säkerställa en rättssäker sjukförsäkring som ger ekonomisk trygghet vid sjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sjukförsäkringen ska både ge ekonomisk trygghet och erbjuda rehabilitering. Ett steg mot en mer trygg sjukförsäkring togs när den borte gränsen i sjukförsäkringen avskaffades den 1 februari 2016. Tidsgränser som ger stöd och rehabilitering skapar möjlighet för en snabbare återkomst till arbete eller studier. Men en stelbent tillämpning av tidsgränser riskerar att förvärra sjukdomstillstånd och i värsta fall kasta ut personer med nedsatt arbetsförmåga ur sjukförsäkringen. Felaktig tillämpning av begreppet normalt förekommande arbete innebär att rättssäkerhet åsidosätts. I juni i år presenterade ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, en granskning av den så kallade rehabiliteringskedjan och riktade kritik mot Försäkringskassans bedömningar:

Försäkringskassans bedömningar efter 90 och 180 dagar i rehabiliteringskedjan håller inte tillräcklig kvalitet. Kvalitetsbristerna beror till stor del på att ärendena saknar ett grundläggande utredningsarbete. För att sjukskrivningsprocessen ska fungera tillfredsställande behöver Försäkringskassan göra ett kontinuerligt och grundläggande utredningsarbete i varje ärende, både för att kunna bedöma den sjukskrivnas rätt till sjukpenning och för att klarlägga möjligheter för återgång i arbete. Det visar en granskning som Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) gjort.

Granskningen visar att bara en tredjedel av bedömningarna efter 90 dagar är av tillräcklig kvalitet. Av bedömningarna som görs efter 180 dagar är två tredjedelar av tillräcklig kvalitet.

Vidare framgår det att kvalitetsbristerna i stor utsträckning handlar om bristande utredningar av de förhållanden som har betydelse i det enskilda fallet, både för rätten till ersättning och för att den försäkrade ska kunna få det stöd som personen behöver för att återgå till arbete.

Det här är oroväckande. Vid samtal med enskilda personer och med flera fackliga organisationer, såväl TCO-förbund som LO-förbund, har det framkommit att rehabilitering av sjukskrivna har avbrutits genom indragen sjukpenning. Personer med arbete på deltid och under pågående rehabilitering har uppmanats, av handläggare på Försäkringskassan, att säga upp sig och söka nytt arbete på heltid. Detta trots att arbetsgivaren har anpassat arbetsuppgifterna och att behandlande läkare bedömer att det finns god prognos för den sjukskrivne att återgå till heltid.

Frågan är om dagens regelverk med tidsgränser är rimligt utformade och om möjligheten till individuell prövning verkligen kan ske. Komplexa sjukdomstillstånd som exempelvis utmattningsdepression behöver ofta en längre rehabiliteringstid än ett enkelt benbrott. Varje människa är unik och därför ser också förutsättningarna för snabb återgång till arbete olika ut. Ur dagens regelverk:

Efter 90 dagar ska Försäkringskassan beakta om den försäkrade kan försörja sig efter omplacering till något annat arbete hos arbetsgivaren. Efter 180 dagar ska Försäkringskassan även beakta om den försäkrade kan försörja sig själv genom förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller något annat lämpligt arbete som är tillgängligt.

Det är uppenbart att regelverket inte tar hänsyn till att rehabiliteringsprocessen ser olika ut för olika sjukdomstillstånd och att det behöver ske en individuell prövning.

Det finns också en återkommande kritik mot hur Försäkringskassan följer rättspraxis, något som framförts av LO-TCO rättsskydd:

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett avgörande från 2008 klarlagt att för att ett arbete ska betraktas som normalt förekommande ska det röra sig om ett vanligt arbete på arbetsmarknaden, den försäkrades arbetsförmåga ska kunna tas tillvara i full eller närmast full omfattning, arbetet ska innebära krav på normal prestation och arbetet ska inte kräva någon anpassning, annat än möjligtvis i ringa omfattning.

Försäkringskassan har dock underlåtit att följa Högsta förvaltningsdomstolens dom och riksdagens vilja. Försäkringskassan hänvisar i stället regelmässigt till arbeten som är fysiskt lätta och omväxlande och som inte innebär stress.

Ett annat populärt sätt är att hänvisa till ett ospecificerat arbete som inte ställer krav på de begränsningar som den enskilde har. Någon hänvisning till ett visst angivet arbete sker inte.

Den här kritiken är ytterst allvarlig. Om inte rättssäkerhet kan garanteras vid tillämpning av en så viktig försäkring som sjukförsäkringen, så minskar också förtroendet och tilliten till att samhällets skyddsnät ska fungera när man är som mest sårbar.

Politikens uppgift för att minska ohälsan och sjukfrånvaron måste vara att bekämpa orsakerna till detta. Samtidigt måste man kunna säkerställa att sjukförsäkringen är rättssäker samt ger ekonomisk trygghet vid sjukdom. Både ISF och LO-TCO rättsskydd är tydliga i sin kritik av Försäkringskassans bedömning av rätten till ersättning och hur myndigheten underlåter att följa rättspraxis. Dagens regelverk med tidsgränser i sjukförsäkringen innebär att personer med sjukdomstillstånd och nedsatt arbetsförmåga får sin sjukpenning indragen och hänvisas till Arbetsförmedlingen. Regeringen bör därför göra en översyn av sjukförsäkringens tidsgränser och Försäkringskassans tillämpning av rättspraxis i syfte att säkerställa en rättssäker sjukförsäkring som ger ekonomisk trygghet vid sjukdom.

Helén Pettersson i Umeå (S)

Lennart Axelsson (S)